

УДК 330.341.13:004

І.В. Осьмірко

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У процесі розвитку міжнародних економічних зв'язків важливою складовою характеристики сучасного етапу світового ринку є його інноваційне оновлення. Кожний вид господарської діяльності рано чи пізно піддається оптимізації, і чим більший обсяг цього виду діяльності, тим швидше підніметься питання про її оптимізацію. Разом з тим, інноваційний процес характерний високою складністю і зв'язку з великим обсягом факторів, які на нього впливають. Залежність діяльності організації від інформаційної системи, створеної на базі сучасних інформаційних ресурсів (інтернет-технологій), неухильно зростає. Отже інноваційний процес, що визначає той стан в якому буде знаходитися інформаційна система, є процесом надзвичайної важливості та відповідальності. Метою статті є визначення факторів, що визначають тенденції розвитку інтернет-технологій з метою оптимізації інноваційної діяльності підприємств. Отримані результати дослідження поглиблюють теоретичні й прикладні основи формування ефективної інноваційної політики підприємства, спрямованої на забезпечення позитивного ефекту як для споживачів інновації, так і для її продуцентів. Перераховані в статті фактори розвитку інтернет-технологій пов'язані, насамперед, з посиленням трансформаційних процесів у суспільстві, інтернаціоналізацією, глобалізацією, інформатизацією соціально-економічних процесів, появою нових вимог до трудових ресурсів, міжкультурної комунікації.

Ключові слова: інтернет-технології, фактори розвитку, інформаційні ресурси, інтерактивні інструменти, інтернет-середовище, оптимізація інноваційної діяльності.

В процессе развития международных экономических связей важной составляющей характеристики современного этапа мирового рынка является его инновационное обновление. Каждый вид хозяйственной деятельности рано или поздно подвергается оптимизации, и чем больше объем этого вида деятельности, тем быстрее поднимется вопрос о ее оптимизации. Вместе с тем, инновационный процесс характерен высокой сложностью и связи с большим объемом факторов, которые на него влияют. Зависимость деятельности организации от информационной системы, созданной на базе современных информационных ресурсов (интернет-технологий), неуклонно возрастает. Следовательно, инновационный процесс, который определяет то состояние в котором будет находиться информационная система, является процессом чрезвычайной важности и ответственности. Целью статьи является изучение факторов, определяющих тенденции развития интернет-технологий с целью оптимизации инновационной деятельности предприятий. Полученные результаты исследования углубляют теоретические и прикладные основы формирования эффективной инновационной политики предприятия, направленной на обеспечение положительного эффекта как для потребителей инновации, так и для ее продуцентов. Перечисленные в статье факторы развития интернет-технологий связаны, прежде всего, с усилением трансформационных процессов в обществе, интернационализацией, глобализацией, информатизацией социально-экономических процессов, появлением новых требований к трудовым ресурсам, межкультурной

комунікації.

Ключевые слова: интернет-технологии, факторы развития, информационные ресурсы, интерактивные инструменты, интернет-среда, оптимизация инновационной деятельности.

In the process of development the international economic relations an important component of the characteristics of the modern stage of the world market is its innovative retooling. Each type of economic activity sooner or later is subjected to optimization and the greater the amount of this type of activity, the faster will raise the question of its optimization. However, the innovation process is characterized by high complexity and because of the large amount of factors that influence it. The dependence of the organization's activities from the information system created on the basis of modern information resources (Internet technology), steadily grows. So, the innovation process, which determines the state which will contain information system, is a process of extreme importance and responsibility. The aim of the article is to define the factors determining trends in the development of Internet technologies for the optimization of the innovation activity of enterprises. The results of the study deepen theoretical and applied bases of formation of an effective innovation policy of the company aimed at securing positive effect for consumer's innovation and its producers. Listed in article factors of development of Internet technologies associated primarily with strengthening of transformation processes in society, internationalization, globalization, informatization of socio-economic processes, the emergence of new requirements for human resources, cross-cultural communication.

Keywords: internet technologies, development factors, information resources, interactive tools, the Internet environment, optimization of innovation activities.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економіки оптимізація інноваційної діяльності для українських підприємств стає не тільки ключовим чинником успіху в конкурентній боротьбі, але й основною умовою виживання як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Головна мета інноваційної діяльності підприємства – підтримка необхідного рівня попиту завдяки адаптації нової продукції до вимог ринку, скорочення витрат, покращення результатів фінансово-економічної діяльності. Тільки на інноваційній основі при активному використанні сучасних науково-інноваційних розробок реалізуються плани високої якості зростання, ресурсозберігання, ефективності виробництва, випуску конкурентоздатної на внутрішніх і світових ринках продукції. Саме оптимізація науково-інноваційної діяльності є одним з визначальних чинників структурної перебудови і прискорення економічного зростання України.

Оптимізація інноваційної діяльності необхідно починати з формування якісного розуміння про сутність цієї діяльності, її особливості, складові

елементи та інформаційні потоки. За останні роки Інтернет-технології впроваджувались в інноваційну діяльність підприємств швидкими темпами. Використовуючи Інтернет, підприємство може більш ефективно і якісно організувати взаємовідносини між суб'єктами інноваційної діяльності та партнерами. Саме ця нова якість взаємодії й залучає в Інтернет переважну більшість компаній, тому що важливою відмінною рисою інноваційної діяльності є двоїста роль суб'єктів інноваційного ринку, яка полягає в тому, що підприємства – виробники інноваційного продукту є одночасно споживачами науково-технічної продукції, а також продавцями інноваційного продукту, що взаємодіють із споживачами на ринку.

Аналіз актуальних досліджень. Протягом тривалого часу багатьма вченими активно вивчалися питання, пов'язані з дослідженням проблем оцінки ефективності інновацій та управління інноваційною діяльністю підприємств, серед яких роботи відомих іноземних та вітчизняних економістів: Й. Шумпетера [32], Л. Майкла [18], М. Кристенсена Клейтона [16], Р.А. Фатхутдінова [31], І.Т. Балабанова [2], М.О. Боярської [5], О.І. Волкова [6], М.С. Данько [8], В.Д. Дорофєєва [11], П.Н. Завліна [25], С.М. Ілляшенка [12], М.А. Йохна [14], Л.Е. Мінделі [12], Н. Мови, В. Хаустова [23] та ін.

В умовах широкого застосування інформаційних технологій та технологій створення й підтримки різних інформаційних ресурсів у комп'ютерній мережі Інтернет найбільш економічно вигідним виявляється формування віртуального інформаційного середовища та визначення факторів розвитку інтернет-технологій з метою оптимізації інноваційної діяльності підприємств. Ці питання потребують подальшого теоретичного й практичного дослідження.

Мета статті полягає у визначенні найбільш вагомих факторів розвитку інтернет-технологій, що сприяють оптимізації інноваційної діяльності підприємств у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових праць сучасних вчених-економістів, практичних результатів інноваційної діяльності підприємств і

організацій дозволяє розглядати інтернет-технології як систему нових, інтерактивних інструментів, використання яких несе в собі розширення можливостей і підвищення якості координації інноваційної діяльності, дозволяючи при мінімальних фінансових витратах і відсутності інфраструктурних бар'єрів максимально розширити просування та збут нової продукції, адаптувати її до вимог ринку, скоротити витрати, покращити результати фінансово-економічної діяльності підприємства.

Визначальними трендами розвитку інтернет-технологій в інноваційній діяльності підприємств в найближчому майбутньому будуть:

- інтенсивне зростання обсягу даних;
- необхідність постійного доступу до інформації,
- розвиток соціальних мереж;
- розвиток нових каналів засобів зв'язку й комунікацій.

Сьогодні можна з повною впевненістю говорити про становлення віртуальної Інтернет-економіки – сфери, у якій реально здійснюється бізнес, створюється й змінюється вартість, відбуваються транзакції й встановлюються відносини типу «один з одним». Ці процеси можуть бути пов'язані з аналогічними процесами традиційного ринку, але в той же час бути незалежними від останніх. Така економіка іноді називається цифровою економікою або кіберекономікою [30].

Найважливішою складовою інтернет-простору цифрової кіберекономіки є глобальне інформаційно-комунікаційне середовище (рис. 1), яке визначається як середовище, де юридична або фізична особа, що знаходиться у будь-якій точці економічної системи, може легко й з мінімальними витратами контактувати з будь-якою іншою юридичною або фізичною особою із приводу виробництва, збуту й споживання продуктів інноваційної діяльності підприємств.

Рис. 1. Структура глобального інтернет-середовища та його взаємозв'язок з інноваційною діяльністю підприємств

Роберт Меткалф, один з розроблювачів і творців мережі Інтернет, розглядає мережу насамперед як комунікаційне середовище для обміну інформацією з іншими учасниками Інтернету. Згідно зі сформульованим ними законом, існує взаємозалежність між розміром мережі і її цінністю, яку можна виразити за допомогою вартості мережі, яка квадратично росте залежно від кількості користувачів. При цьому кожен новий користувач приносить

додаткову цінність для тих учасників, які вже перебувають в Інтернеті [17].

Активне, цілеспрямоване використання інтернет-технологій досягає своєї мети з урахуванням економічних умов, факторів і відносин зовнішнього ринкового середовища. Зовнішнє середовище являє собою сукупність суб'єктів і факторів, які, активно діючи, впливають на кон'юнктуру ринку й ефективність використання інтернет-технологій в інноваційній діяльності.

В економічній літературі поняття «фактор» визначається як рушійна сила процесів, у тому числі економічних, які впливають на результати виробничої й економічної діяльності [29].

Структуризація ключових факторів, що впливають на розвиток інтернет-технологій в інноваційній діяльності підприємств, дозволяє виділити найбільш вагомі:

- міжнародна глобалізація й інтеграція суспільно-економічних процесів;
- державна політика економічної, законодавчої й організаційної підтримки й регулювання ринку інтернет-технологій;
- економічна стабільність розвитку держави;
- рівень і темпи науково-технологічного розвитку;
- особливості соціокультурного середовища та демографічної ситуації.

Представлені фактори вимагають більш детального теоретичного й практичного дослідження в контексті формування адекватної інноваційної політики підприємства, яка являє собою визначення цілей довгострокового розвитку підприємства й заходів для їхнього досягнення на основі інновацій; створення механізму підтримки пріоритетних програм і проектів підприємства.

1. Міжнародна інтеграція. Динамізм процесів глобалізації й інтеграції у функціонуванні економічних механізмів різних країн сприяє створенню єдиного інформаційного й економічного простору. Протягом останніх 15 років, з появою глобальних інформаційних мереж і засобів комунікації, величезні

обсяги інформації можуть накопичуватися й переміщатися в будь-які куточки світу з колосальною швидкістю й низькими витратами.

За даними компанії Pingdom, яка спеціалізується на підтримці працездатності й продуктивності сайтів, і послугами якої користуються компанії з різних країн, в 2012 році в усьому світі налічувалося 2497 мільйонів користувачів Інтернету. Це складає 35,7 % від загального населення світу – тобто кожний третій житель планети є користувачем Інтернет [33]. По даним Internet World Stats, в 2012 році у світі налічувалося 2497 мільйонів інтернет-користувачів, з них 21,6% – населення Європи [34]. Найбільш можливу тенденцію росту в 2014-2015 рр. має Північна Америка (78,6 %) і Європа (63,2%). За даними експертів Міжнародного союзу електрозв'язку в Україні за 2014-2015 рр. число Інтернет-користувачів збільшиться до 34,1 % від загальної кількості населення [20].

Враховуючи світову й вітчизняну статистику зростання кількості інтернет-користувачів, стають очевидними тенденції їх збільшення як у світі, так і в Україні.

2. Державна політика економічної, законодавчої й організаційної підтримки й регулювання ринку інтернет-технологій.

На сьогоднішній день в Україні вектор розвитку інформаційних технологій і засобів мобільного зв'язку, інформаційно-комунікаційної інфраструктури визначається Указом Президента України №537-V «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [1].

Законодавчі акти, спрямовані на лібералізацію ринку інтернет-технологій впливають на ріст доступу до звичайних і мобільних ліній зв'язку, доступу до альтернативних технологій, зниження вартості й використанню мережі Інтернет.

Одним з важливих факторів розвитку інтернет-ринку є збільшення кількості домашніх користувачів мережі Інтернет, тобто фізичних осіб. Якщо б

років тому кількість юридичних осіб становила близько 30%, то зараз основним фактором зросту ринку мережі Інтернет є приватні користувачі, які займають більше 92% від загальної аудиторії інтернет-користувачів в Україні. Таким чином, сегмент приватних користувачів є основним генератором росту Інтернет-ринку.

3. Економічна стабільність розвитку держави й рівень добробуту населення України.

Рівень доходів населення впливає на інтенсивність споживання комп'ютерних пристроїв і мережі Інтернет, особливо на етапі впровадження нових технологій, коли саме групи з високими доходами є лідерами в доступі до них.

Попит на користування мережею Інтернет формують переважно ті групи населення, які працюють і мають досить високі доходи. В Україні, за даними компанії GFK Ukraine, 69% інтернет-користувачів працюють, 78% мають середній достаток. Кожен другий українець витрачає на доступ до мережі Інтернет до 75 грн. на місяць, а третя частина абонентів платить майже 100 грн. [12].

Зниження цін на комп'ютери, програмне забезпечення й послуги мережі Інтернет роблять їх доступними для широких мас, а не тільки для бізнесу й державних установ, що, у свою чергу, впливає на інформаційну індустрію, приводить до росту числа нових користувачів і інтенсифікації споживання послуг передачі даних.

4. Рівень і темпи науково-технологічного розвитку інтернет-галузі.

На розвиток інтернет-технологій величезний вплив справляють технологічні фактори, які стають одними з найбільш значимих у найближчі роки, які дозволять розширити фізичну доступність послуг мережі Інтернет, а також знизити їхню вартість. Серед основних факторів необхідно виділити:

- запуск нових супутників зв'язку;
- розвиток технологій бездротової передачі даних;
- перехід до нового покоління мереж доступу на основі оптико-

волоконного зв'язку;

- використання IP-технологій (передача даних через технологію інтернет-протоколу);

- масове поширення мережі стільникового зв'язку й мобільного широкосмугового доступу.

5. Особливості соціокультурного середовища в державі.

Зростання комп'ютерної грамотності населення й активне залучення в мережеві соціальні проекти приводять до усе більш інтенсивного використання мережі Інтернет, росту користувацького контенту, росту трафіка передачі даних. Як наслідок, потреби в послугах мережі Інтернет стають більш комплексними й зміщаються у бік безперешкодного доступу до необхідних даних широких верств населення.

Однієї з основних груп споживачів інтернет-інформації в Україні (44%) є молодь. На рис. 2 представлений розподіл українських користувачів інтернет (фізичних осіб) по вікових групах.

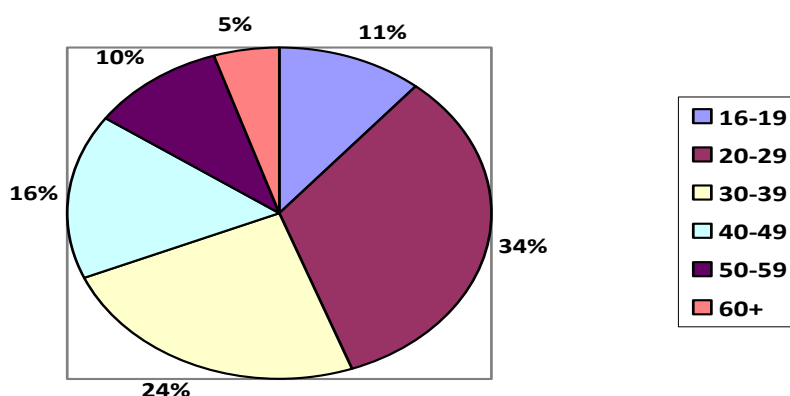

Рис. 2. Розподіл українських користувачів інтернет (фізичних осіб) по вікових групах.

Згідно зі статистичними даними, станом на 1-й квартал 2013 року майже 42% жителів України у віці старше 16 років мали доступ до широкосмугової мережі Інтернет у власній квартирі або будинку. Слід зазначити, що в аналогічному періоді попереднього року даний показник перебував лише на рівні 33% [10].

Самим популярним заняттям українців в Інтернеті є відвідування сторінок соціальних мереж. Так, 63 % українських користувачів користуються соціальними мережами а також іншими складовими віртуальної мережі – перевірка електронної пошти, завантаження кінофільмів, музики, пошук інформації щодо послуг й продуктів, читання новин, використання інтернет-телефонії й так далі.

Таким чином, соціокультурні фактори (такі як пріоритети в системі духовних цінностей суспільства, психологія й індивідуально-поведінкові особливості, стиль життя, інтереси у вільний час) багато в чому визначають в Україні профіль користувачів Інтернет і тенденції збільшення їх кількості.

6. Природно-географічні особливості.

Необхідно відзначити, що розподіл користувачів мережі Інтернет по регіонах України вкрай нерівномірний. Це обумовлене, насамперед, кількістю населення в регіонах, різним рівнем розвитку інфраструктури, рівнем життя населення, а також рівнем затребуваності мережі Інтернет. По даними проведеного соціологічного дослідження, в Україні використання мережі Інтернет більш поширене в містах. Частка інтернет-користувачів із сільської місцевості становить усього 13%, тоді як у великих містах – близько 55 %. Однак, слід звернути увагу на те, що в 2012 році в порівнянні з 2011-м інтернет-аудиторія в селах збільшилася на 29%, тоді як у великих містах цей показник не перевищує позначки в 21 % [10].

Головним територіальним центром на сьогоднішній день є Київ і Київська область, частка яких в 2012 році склала 34,3 % від загальної аудиторії мережі Інтернет в Україні. Тому центральна частина України має найбільшу частку Інтернет користувачів України – 40,2 %. Далі процентне співвідношення за підсумками 2012 року розподілилося в такий спосіб: Південний регіон України – 28,36 %, Східний регіон – 19,2 % і Західний регіон – 12,2 % [10]. Таким чином, важливим фактором, що визначає профіль споживача інтернет-технологій, є проживання в одному з великих міст (Київ, Львів, Донецьк,

Дніпропетровськ, Одеса, Харків, Луганськ), де перебуває близько 55 % усієї інтернет-аудиторії.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Необхідно відзначити, що перераховані вище фактори пов'язані, насамперед, з посиленням трансформаційних процесів у суспільстві, інтернаціоналізацією, глобалізацією, інформатизацією соціально-економічних процесів, появою нових вимог до трудових ресурсів, міжкультурної комунікації.

Отримані результати поглиблюють теоретичні й прикладні основи формування ефективної інноваційної політики підприємства, спрямованої на забезпечення позитивного ефекту як для споживачів інновації, так і для її продуцентів.

Література

1. «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» : Указ Президента України № 537-V від 9 січня 2007 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.president.gov.ua/documents/5656.html>.

2. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент [Текст]: учебник / И.Т.Балабанов — СПб:Питер, 2001. – 304 с. (Серия «Учебники для вузов»).

3. Барютин Л.С. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика: Учебник; под ред. А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели. 2-е изд. перераб. и доп. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2008. – 518 с.

4. Біловодська О.А. Розроблення критеріальної бази для оптимізації вибору напрямків інноваційного розвитку підприємства // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка підприємства та організація виробництва. – 2004. – №1. – С. 74-84.

5. Боярська М. О. Управління інноваційними процесами на підприємствах: особливості реалізації / Боярська М. О. // Економіка розвитку. – 2011. – №4(60). – С. 112-116.

6. Волков О.І. Економіка та організація інноваційної діяльності [Текст]: Підручник (третє видання) /І.О. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та інші; під ред.О.І. Волкова та М.П.Денисенко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.
7. Вышлинский Г. Количество и структура пользователей интернета в Украине. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/presentations/130523_imu_gfk_vyshlinsky.pdf
8. Данько М.С. Формування ринку науково-технічної продукції як передумова інноваційного шляху розвитку економіки // Проблеми науки – 2002. – № 4. – С. 28-32.
9. Дашевский А.И. Смирнов А.В Инновация информационных систем: проблемы, методы, пути совершенствования // Сборник научных трудов “Современные проблемы прикладной информатики” – Санкт-Петербург: Издательство политехнического университета, 2010. – С. 136
10. Державна служба статистики України. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ukrstat.gov.ua/metaopus/2013/0113002_2013.htm
11. Дорофеев В.Д., Дресвянников В.А. Инновационный менеджмент: Учеб. пособие – Пенза: 2007. 189 с.
12. Ілляшенко С.М. Сучасні тенденції застосування інтернет-технологій у маркетингу / С.М. Ілляшенко // Маркетинг та менеджмент інновацій. – 2011. – № 4, Т. II. – С. 64-79.
13. Инновационный менеджмент / Под ред. П.Н. Завлина, А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели. – СПб.: Наука, 2000.
14. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності. – К.: Вид. центр «Академія», 2005. – 400 с.
15. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
16. Кристенсен Клейтон М. Решение проблемы инноваций в бизнесе.; Пер. с англ. – М.: Альшина Бизнес Букс, 2007. – 290 с.
17. Литовченко І.Л. Генезис и эволюция информационной концепции

маркетинга. Монографія. – К.: Наукова думка, 2011. – 228 с.

18. Майкл Л. Стремительные инновации / Л. Майкл, Воркс Джеймс, Вотсон-Хемфилл Кимберли: Пер. с англ. – К.: Companion Group, 2006. – 350 с.

19. Масленникова Н.П. Желтенков А.В. Менеджмент в инновационной сфере: Учебное пособие для вузов. – М., 2005 г. – 536 с.

20. Международный союз электросвязи. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.itu.int/dms_pub/itu-d/opb/reg/D-REG-TTR.14-2013-SUM-PDF-R.pdf.

21. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент [Текст]: Навчальний посібник / П.П.Микитюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.

22. Молчанова О.П. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов.; М.: Вита-Пресс, 2008. – 272 с.

23. Мова Н., Хаустов В. Інноваційна діяльність в Україні та напрями її розвитку // Економіка України. – 2001. – № 6. – С. 29-34.

24. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Держкомстат. – К., 2010. – 360 с.

25. Основы инновационного менеджмента: Теория и практика: Учеб. пособие / Под ред. П.Н. Завлина и др. – М.: ОАО «НПО» Изд-во «Экономика», 2000. – 475 с.

26. Попов О.Є. Закономірності інноваційно-інвестиційного економічного розвитку підприємства в умовах формування нового технологічного укладу / Попов О. Є., Калініна Я. В. // Економіка розвитку. – 2013. – №2(66). – С. 65-70.

27. Словьев В.П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике М. – Киев: Феникс, 2006. – 560 с.

28. Смирнов А.В. Анализ инновационных подходов в жизненном цикле информационных систем // Сборник тезисов докладов научно-практической конференции факультета информационных систем в экономике и управлении. – Санкт-Петербург: 2010. – С. 106.

29. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. И. Лозовский, Е. Б. Стародубцева и др. – М.: ИНФРА, 1997. – 496 с.
30. Хартман А. Стратегия успеха в Интернет-экономике / А. Хартман, Дж. Сифони. – М. : ЛОРИ, 2001. – 274 с.
31. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. – СПб.: Питер, 2002. – 400 с.
32. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.
33. Internet 2012 in numbers. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://royal.pingdom.com/2013/01/16/internet-2012-in-numbers>.
34. Internet World Stats : Usage and Population Statistics. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.internetworldstats.com/europa2.htm>.